

ผนวก ก

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

การบริหารงานกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เป็นการปฏิบัติงานที่กำหนดเป้าหมาย การบริหารงานไว้อย่างชัดเจน ประกอบด้วย การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามคำพิพากษาของศาล การควบคุมผู้ต้องขังมิให้หลบหนี การฝึกอบรมวิชาชีพ และสงเคราะห์ ผู้ต้องขัง เพื่อแก้ไขฟื้นฟู พฤติกรรมของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม เมื่อพ้นโทษภายใต้พื้นฐานของหลัก กฎหมายหลักพฤตินิยมศาสตร์ และหลักมนุษยธรรม

อำนาจหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์

ตามพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2539 ประกาศ ณ วันที่ 28 มีนาคม 2539 กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่งตามกฎหมายโดย ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยกรมราชทัณฑ์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นโยบายของกระทรวง หลักอาชญาวิทยาและหลักทัณฑ์วิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ สำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ
3. ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการ และการสงเคราะห์ผู้ต้องขัง
4. จัดทำและประสานแผนงานของกรมราชทัณฑ์ ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนแม่บทของกระทรวง รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานของหน่วยงานในสังกัดกรมราชทัณฑ์
5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่ กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

การแบ่งส่วนราชการของกรมราชทัณฑ์

1. ราชการบริหารส่วนกลาง
2. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

ภารกิจกรมราชทัณฑ์

แผนทิศทางการราชทัณฑ์ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2536-2545) กำหนดภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ 3 ประการคือ

1. การควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ภายหลังพ้นโทษ
3. การเสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารราชทัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

เรือนจำกลางคลองเปรม

เรือนจำกลางคลองเปรมปัจจุบัน เดิมเป็นเรือนจำชั่วคราว ตำบลลาดยาว อำเภอ บางเขน ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2487 ต่อมาปี พ.ศ. 2502 ได้เปลี่ยนเป็นสถานอบรมและฝึกวิชาชีพ ตำบลลาดยาว อำเภอ บางเขน เป็นสถานที่สำหรับอบรมและฝึกอาชีพบุคคลที่มีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาล

ในปี พ.ศ. 2503 กระทรวงมหาดไทย พิจารณาเห็นว่าเรือนจำกลางคลองเปรม ถนนมหาไชย (ปัจจุบัน คือ สวนบรมมณีนารถ) มีผู้ต้องขังแออัดมาก จึงให้ตั้งเรือนจำชั่วคราวเพิ่มขึ้นในบริเวณกำแพงของสถานที่นี้อีก โดยแบ่งเป็นสถานอบรมและฝึกวิชาชีพส่วนหนึ่ง และเป็นเรือนจำชั่วคราวลาดยาว สังกัดเรือนจำกลางคลองเปรม ถนนมหาไชยอีกส่วนหนึ่ง

ในปี พ.ศ. 2505 กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดอาณาเขตเรือนจำชั่วคราวลาดยาว แบ่งแยกจากสถานอบรมและฝึกวิชาชีพเป็นการแน่นอน และให้ย้ายผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางคลองเปรมโดยให้เรือนจำกลางคลองเปรม ถนนมหาไชย เป็นเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และได้แยกสถานอบรมและฝึกวิชาชีพไปตั้งยังสถานที่ก่อสร้างแห่งใหม่

สถานที่ตั้งเรือนจำกลางคลองเปรมปัจจุบัน จึงเป็นเรือนจำกลางคลองเปรมโดยสมบูรณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา

ภารกิจหลักเรือนจำกลางคลองเปรม

1. การควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัย ของผู้ต้องขังให้เป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับสังคมทั่วไปได้เมื่อพ้นโทษ

3. การเสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารราชทัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อำนาจการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางคลองเปรม

เรือนจำกลางคลองเปรมจัดอยู่ในกลุ่มเรือนจำความมั่นคงสูง มีเกณฑ์ในการรับผู้ต้องขังดังนี้

1. ผู้ต้องขังคดีอุกฉกรรจ์ ซึ่งมีกำหนดโทษตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป รวมทั้งโทษประหารชีวิต และผู้ต้องขังพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจที่ย้ายมาจากเรือนจำและทัณฑสถานต่าง ๆ ที่วราชอาณาจักร
2. ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศที่มีกำหนดโทษไม่เกิน 30 ปี
3. ผู้ต้องขังป่วยที่ย้ายมาจากเรือนจำ และทัณฑสถานทั้วราชอาณาจักร เพื่อรับการบำบัดรักษาที่ทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์
4. ผู้ต้องขังที่ย้ายระบายความแออัดมาจากเรือนจำ/ทัณฑสถานอื่น ๆ

หน้าที่ความรับผิดชอบ

เรือนจำกลางคลองเปรม มีหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลและคำสั่งของผู้มีอำนาจ ตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติและหลักสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2540 ภารกิจในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง คือ การแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ต้องขังให้กลับสังคมได้อย่างปกติสุข ด้วยการจัดการศึกษา อบรมการฝึกอาชีพ ตลอดจนสวัสดิการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัยสี่แก่ผู้ต้องขังตามความเหมาะสมกิจกรรมซึ่งเรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังคือ

การจัดให้มีการศึกษา

การศึกษาวชิชาสามัญ โดยจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การศึกษาวชิชาชีพ โดยจัดการศึกษาวชิชาชีพสาขาต่าง ๆ ดังนี้

- | | |
|--------------------------|--------------------------|
| - วิชาชีพช่างไม้ครุภัณฑ์ | - วิชาชีพช่างเชื่อมโลหะ |
| - วิชาชีพช่างปูน | - วิชาชีพช่างไฟฟ้า |
| - วิชาชีพเกษตรกรรม | - วิชาชีพช่างตัดผม |
| - วิชาชีพช่างเครื่องยนต์ | - วิชาชีพช่างวิทยุ |
| - วิชาชีพดนตรีสากล | - วิชาชีพสนทนาภาษาอังกฤษ |
| - วิชาชีพถักแห | - ช่างซิลค์กรีน ฯลฯ |

การให้การศึกษอบรม

เรือนจำกลางคลองเปรม คำนึงถึงการให้การศึกษอบรมแก่ผู้ต้องขังเป็นอย่างมาก เพราะการให้การศึกษอบรมเป็นหนทางแห่งการฟื้นฟูสภาพจิตใจ ก่อให้เกิดความรู้สึกนึกคิดที่จะกลับตนให้เป็นพลเมืองดีของสังคม และถือเป็นนโยบายที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนภารกิจหลักที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้ซึ่งได้แบ่งการศึกษาดอกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การให้การศึกษอบรมด้านศีลธรรม
2. การให้การศึกษอบรมด้านวิชาสามัญ
3. การให้การศึกษอบรมด้านวิชาชีพ

การให้การศึกษาศิลธรรม

ฝ่ายพัฒนาจิตใจของเรือนจำเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการให้การศึกษอบรมแก่ผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. อบรมผู้ต้องขังเข้าใหม่
2. อบรมผู้ต้องขังเป็นหมู่ตามประเภทนักโทษ หรืออบรมรายตัว
3. อบรมผู้ต้องขังที่อยู่ในวัยหนุ่ม
4. อบรมผู้ต้องขังทั่วไปประจำสัปดาห์
5. อบรมผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ
6. อบรมผู้ต้องขังในวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
7. อบรมผู้ต้องขังวิชาธรรมศึกษา ตรี โท เอก
8. อบรมผู้ต้องขังฝึกวิปัสสนา และจิตภาวนา
9. นิมนต์พระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิแสดงธรรมแก่เจ้าพนักงานและผู้ต้องขัง สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง
10. ติดต่อและประสานงานกับพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย เพื่อเชิญวิทยากรประกอบด้วย อนุศาสนาจารย์จากกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ มาอบรมผู้ต้องขังเดือนละ 1 ครั้ง
11. ติดต่อประสานงานกับผู้นำทางศาสนาคริสต์ เพื่อเข้าอบรมผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาคริสต์เดือนละ 2 ครั้ง
12. ติดต่อประสานงานกับสำนักจุฬาราชมนตรีเพื่อเชิญวิทยากรหรือผู้นำศาสนาอิสลามเข้าอบรมผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาอิสลามทุกวันศุกร์

การให้การศึกษาด้านวิชาสามัญ

เรียนจากกลางคลองเปรม ได้จัดตั้งโรงเรียนผู้ใหญ่วัยเบ็ดเสร็จตามหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีโรงเรียนเปรมประชาวิทยา เป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน จัดแบ่งการเรียนออกเป็น 4 ระดับ คือ

- ระดับ 1 สำหรับผู้ไม่รู้หนังสือเลย ให้สามารถอ่านออกเขียนได้
- ระดับ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เดิม)
- ระดับ 3 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เดิม)
- ระดับ 4 (ชั้น ม.ศ . 3 เดิม)
- ระดับมัธยมปลาย
- ระดับปริญญาตรี (สุโขทัยธรรมมาธิราช)

การให้การศึกษอบรรณด้านวิชาชีพ

จะได้รับประกาศนียบัตรเมื่อจบ คือ

- ช่างตัดผม
- ช่างไม้
- ช่างยนต์
- เกษตรกรรม

การให้สวัสดิการแก่ผู้ต้องขัง

1. การจัดอาหารเลี้ยงแก่ผู้ต้องขัง จัดอาหารตามโภชนาการ วันละ 3 มื้อ
2. การจัดให้มีร้านค้าสงเคราะห์ทั้งภายนอกและภายในเรือนจำ เพื่อจำหน่ายสินค้าราคาถูกพิเศษให้กับผู้ต้องขังและญาติผู้ต้องขัง
3. การจัดสวัสดิการเยี่ยมญาติ จัดสถานที่เยี่ยมให้กับผู้ต้องขังทั้ง 2 ประเภท คือ
 1. ประเภทถึงตัว (วันพบญาติ)
 2. ประเภทปกติ คือ ให้เยี่ยมทุกวันตามปกติยกเว้นวันหยุดราชการ
 4. สวัสดิการด้านการรับฝากเงินของผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสซื้อสินค้าหรืออาหารบางประเภทที่นอกเหนือจากที่เรือนจำจัดเลี้ยงให้ในราคาถูกพิเศษ และจะนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในฝ่ายเงินฝากฯ เป็นเรือนจำแรกของประเทศไทย
5. จัดงานจดหมายติดต่อระหว่างญาติของผู้ต้องขังกับตัวผู้ต้องขัง
6. จัดงานด้านนันทนาการให้กับผู้ต้องขัง
 - จัดหาอุปกรณ์การกีฬาให้กับผู้ต้องขังได้ออกกำลังกาย

- จัดการแสดงดนตรีให้กับผู้ต้องขัง เพื่อผ่อนคลายความเครียด ตลอดจนให้ผู้ต้องขัง
ได้มีโอกาสแสดงด้านดนตรี

- จัดหาวิดีโอเทป และคาราโอเกะ ให้กับผู้ต้องขังได้ชมในวันหยุดราชการ

7. งานสังคมสงเคราะห์

- จัดหาเครื่องอุปโภคที่จำเป็นแก่ผู้ต้องขัง เช่น เสื้อผ้า ห่ม เสื้อผ้า เป็นต้น

- จัดหาขอทุนการศึกษาให้แก่บุตรผู้ต้องขัง และขออวัยวะเทียมอุปกรณ์ให้กับ
ผู้ต้องขังที่พิการทั้งนี้ โดยการประสานงานกับกรมราชทัณฑ์และมูลนิธิต่าง ๆ

- ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ
ประสานงานกับตลาดแรงงาน เพื่อหางานให้กับผู้ต้องขังที่มีความประสงค์จะทำงานเลี้ยงชีพตนเอง
และในกรณีที่ผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษแต่ไม่สามารถกลับบ้านด้วยตนเองได้ งานสังคมสงเคราะห์
จะจัดหารถไปส่ง สำหรับผู้ต้องขังที่ป่วยและพิการ

- จัดค่าพาหนะ/เบี้ยเลี้ยงกลับภูมิลำเนาเมื่อพ้นโทษ

การเตรียมผู้ต้องขังก่อนวันปลดปล่อย

ภายหลังที่ผู้ต้องขังได้รับโทษจำคุกมาระยะเวลาหนึ่ง เรือนจำกลางคลองเปรมจะตั้ง
คณะกรรมการเพื่อพิจารณาเลื่อนชั้นผู้ต้องขังเป็นชั้นดี ชั้นดีมาก และชั้นเยี่ยมตามลำดับ ผู้ต้องขัง
เหล่านี้ได้รับประโยชน์ตอบแทนมากกว่าผู้ต้องขังระหว่างหรือผู้ต้องขังชั้นกลาง หรือชั้นต่ำกว่า
โครงการหนึ่งที่ผู้ต้องขังบางคนได้รับ คือ การพิจารณาคัดเลือกเพื่อส่งออกไปทำงานสาธารณะนอก
เรือนจำ สำหรับการทำงานสาธารณะผู้ต้องขังจะได้รับการลดวันโทษเท่ากับจำนวนวันที่ได้ออกไป
ทำงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานสาธารณะประโยชน์ เช่น ทำความสะอาดที่ระบายน้ำ ถ้าเป็นงานที่มี
ผลประโยชน์ตอบแทน จะได้รับเงินรางวัลปันผลกำไรสุทธิด้วย สำหรับผู้ต้องขังตั้งแต่ชั้นขึ้นไป ที่มี
ความประพฤติเป็นที่ไว้วางใจได้ว่าจะไม่หลบหนี จะได้รับการเลือกให้ไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดเพื่อฝึก
วิชาชีพด้านเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ปรับตัวให้พร้อมที่จะ
ออกไปอยู่ร่วมกับชุมชนได้ภายหลังการพ้นโทษ

ขั้นตอนก่อนปล่อย

- ก่อนครบกำหนดโทษ จะจัดให้ทบทวนศีลห้า ธรรมห้า และให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อ
ควรปฏิบัติตนตลอดจนการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกที่ควร ภายหลังพ้นโทษ

- ติดต่อญาติเพื่อเตรียมตัวรับกลับภูมิลำเนา

- ในวันปล่อยหากผู้พ้นโทษไม่มีเครื่องแต่งกาย ทางเรือนจำฯ จะจ่ายเสื้อผ้าตามความ
เหมาะสมให้ 1 ชุด ให้ค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะเดินทางจนกลับถึงภูมิลำเนาเดิม